

Anne Frank-project - opdracht gedicht of verhaal schrijven

Achtergrondinformatie voor de leerkracht

Tijdens het Anne Frank-project krijgen de kinderen veel informatie over W.O. II en over Betsie Frankenhuis in het bijzonder.

Naast de verwerkingsmogelijkheden die de fotowerkbladen en de andere lesmaterialen bieden, kunt u met deze opdrachten de achtstegroepers een creatieve verwerkingsmogelijkheid bieden: het schrijven van een gedicht of kort verhaal over wat ze gezien, gehoord, beleefd hebben tijdens uw lessen en de excursie.

Eventueel kunnen de teksten, mooi uitgeprint, deel uitmaken van een expositie in de school of gebundeld worden.

Didactiek bij het creatief schrijven

Vaak wordt in taalmethodes bij creatieve schrijfoopdrachten volstaan met een korte inhoudelijke impuls, bv. een foto of een korte tekst, waarna dan de opdracht volgt:

'Schrijf een verhaal over ... de vakantie, je huisdier, etc.

Met een dergelijke didactiek wordt het kind in het diepe gegooid. Een schrijfoopdracht zal ook minder taalvaardige kinderen veel meer mogelijkheden bieden, als het schrijven voorbereid wordt door met de hele groep de volgende stappen te nemen:

- Samen verdiepen in het onderwerp, bijvoorbeeld door een klassengesprek, waardoor associaties worden losgemaakt en kinderen op ideeën kunnen komen.
- Elk kind een eigen woordspin / woordweb laten maken over het onderwerp of een lijstje laten maken, bijvoorbeeld van alles wat je in je koffer zou stoppen. Hiermee verzamelt elk kind voor zichzelf woorden, die later het uitgangspunt voor (dicht) regels kunnen zijn.
- Samen lezen van een kort verhaaltje of gedicht dat inspiratie kan bieden; wat vind je mooi aan dit gedicht? Welke woorden/regel vind je het mooist, waarom? Op deze manier kun je zelf ook een gedicht/ verhaal schrijven. Maar het mag ook anders natuurlijk. Belangrijk: bied ook gedichten aan met regels die niet rijmen!
- Daarna met de belangrijkste woorden van het woordweb regels proberen te schrijven. Als je dat op smalle strookjes papier doet, kun je daarna nog schuiven met de regels. Vervolgens kan vanuit die losse regels een kort verhaal of gedicht geschreven worden.

Verder is het belangrijk om het geschrevene met elkaar te delen, door de kinderen hun werk in de klas te laten voorlezen. De leerkracht zal daarbij, daar waar het maar enigszins mogelijk is, waarderende woorden spreken over bijvoorbeeld een originele invalshoek, goed gekozen woorden, een mooi ritme.

Een schrijver krijgt LEF DOOR LOF, ook als die schrijver nog op de basisschool zit.

In 4 stappen naar een eigen gedicht: schrijfoopdracht

1. Klassengesprek over Betsie Frankenhuis en Kurt Falkenstein, na het doen van de opdrachten uit de expositie-leskisten:
 - Wie was Betsie, wat weten wij over haar?
 - Wie is Kurt Falkenstein, wat weten wij over hem?
 - Alles wat de kinderen opnoemen, komt op het bord in twee rijtjes, voor elk persoon één.
2. Nu krijgen de kinderen een vel papier, ze kiezen over wie zij het liefst willen schrijven, de naam van ofwel Betsie ofwel Kurt wordt middenop het papier gezet. Elk kind krijgt een kopie van een foto van ofwel Betsie, ofwel Kurt, afhankelijk van de keuze.

Opdracht:

Kijk heel goed naar de foto. Schrijf nu, rondom de naam in het midden, alle woorden die je te binnen schieten als je naar deze foto kijkt.

Doe dat minstens vijf minuten, liever tien. Maak zo een woordweb. Het woordweb is voor jezelf, je hoeft het aan niemand te laten lezen, je kunt dus echt alles opschrijven wat je te binnen schiet!

Optioneel

Als het zelf bedenken van trefwoorden bij de foto niet bij alle kinderen vlot verloopt, is er een extra tweede stap, de geleide associatie:

de leerkracht stelt steeds vragen om de kinderen te helpen met het vinden van woorden, waarmee straks geschreven kan worden. (uiteraard uitleggen aan de kinderen waar deze oefening voor dient).

Belangrijk: nog geen mooie, volledige zinnen schrijven, dat komt straks pas.

Nu: trefwoorden opschrijven, op een kladblaadje.

Vragen:

- wat valt je het eerst op als je naar deze foto kijkt?
- als je aan iemand die deze foto niet kan zien, zou moeten vertellen hoe dit kind er precies uitziet, wat zou je dan zeggen?
- stel je voor dat je in een stille straat loopt, waar verder niemand is, en dat dit kind van de andere kant komt aanlopen. Wat zou je dan denken?
- wat zou je graag willen weten van dit kind, wat zou je hem/ haar vragen?
- wat zou je graag willen zeggen tegen dit kind?

Opdracht: Lees alle woorden die je hebt verzameld nog eens door, die van het woordweb en eventueel ook die van het tweede blaadje. Omcirkel de woorden die je belangrijk vindt, die in elk geval in je verhaaltje of gedicht moeten komen.

Gebruik deze blaadjes bij de volgende opdrachten!

3. Samen lezen: VRAAGGEDICHTEN

Zet ze op het digibord:

Kroop de mist

*Kroop de mist tussen de bomen
Dan is het herfst*

*Vloog de bonte kraai over 't dak?
Dan is het herfst*

*Zaten de blaren als vanen aan de takken?
Dan is het herfst*

Jan Hanlo

*Zullen we
zei ze
samen
in een groot bed
in een hotel-
kamer gaan liggen
met pyjama's
aan en
dan de knecht
taart
laten brengen?*

Judith Herzberg

Beide gedichten zijn voorbeeld van een vraaggedicht.

Er zijn vele variaties mogelijk:

- een gedicht dat één hele lange vraag is
- een gedicht met meerdere vragen
- een gedicht dat iets vertelt en dan eindigt met een vraag
- een gedicht waarin je eerst met de vraag begint en daarna zelf antwoord geeft
- gedichten met steeds dezelfde vraag een steeds een ander antwoord, of met steeds andere vragen en steeds hetzelfde antwoord.

Als de gedichten van Hanlo en Herzberg samen gelezen en kort besproken zijn, doe ze dan weg. Zet wél alle verschillende vormen van het vraaggedicht op het bord!

4. Nu pakt elk kind zijn kladblaadjes uit opdracht 2 er weer bij.

Opdracht:

Wat zou je willen vragen aan Betsie of Kurt? Misschien wil je zelf ook de antwoorden geven, misschien ook niet.

Schrijf met (een aantal van) de woorden die je omcirkeld had een vraaggedicht voor Betsie of Kurt.

Kies zelf welk soort vraaggedicht je wilt schrijven.

Bedenk: een gedicht is: véél zeggen met weinig woorden. Maak dus korte regels.

Rijmen is niet nodig en leidt vaak tot rijmdwang (het opschrijven van een regel die niets zegt, enkel omdat het rijmt, bv. 'ik houd van geel want ik ben scheel').

5. De kinderen lezen hun gedichten voor aan elkaar.

Daarna worden ze getypt en geprint, eventueel gebundeld tot een klassenbundel.

Optioneel:

Schrijfpdracht 'Brief'

'de eerste helderheid van een brief is voor wie hem schrijft'

Pedro Salinas

1. Inleiding:

Het dagboek van Anne Frank is geen gewoon dagboek. Het zijn brieven, een heleboel brieven die Anne heeft geschreven aan haar verzonden vriendin Kitty, in de tijd dat ze ondergedoken zat in het Achterhuis. Alles wat Anne dacht en voelde, maar tegen niemand kon zeggen, schreef ze aan Kitty.

Hoewel Kitty dus helemaal niet echt bestond, was het voor Anne heel belangrijk dat ze die brieven kon schrijven. Ze voelde zich er beter door in een moeilijke tijd.

Van de brieven van Anne kunnen we nu nog leren dat je heel goed een brief kunt schrijven aan iemand die niet (meer) bestaat. Door haar brieven weten wij nu hoe haar leven toen was.

Samen lezen:

Fragment uit het dagboek van Anne Frank- een brief aan 'Lieve Kitty'.

Als Anne deze brief aan haar denkbeeldige dagboekvriendin schrijft, is er net een achtste onderduiker bijgekomen in het Achterhuis: mijnheer Dussel.

Lees de brief voor of laat de kinderen die voorlezen, zorg dat elk kind een kopie heeft om mee te kunnen lezen of zet 'm op het digibord.

Bespreek daarna de inhoud met elkaar.

NB: Dit klassengesprek levert het meeste op voor het schrijven als meteen daarna stap 2, de associatie, wordt gedaan.

donderdag, 19 november 1942

Lieve Kitty,

Zoals we allemaal wel veronderstelden is Dussel een erg aardig mens. Hij vond het natuurlijk wel goed om het kamertje met me te delen, ik ben er eerlijk gezegd niet zo erg mee ingenomen, dat een vreemde mijn dingen in gebruik gaat nemen, maar je moet wat voor het goede doel over hebben en ik breng dit kleine offer dan ook graag.

"Als we maar iemand kunnen redden is al het andere bijzaak", zei vader en daar heeft hij volkomen gelijk in.

Dussel heeft me de eerste dag dat hij hier was, dadelijk naar allerlei dingen gevraagd, bijvoorbeeld wanneer de werkster komt, hoe de badkamertijden zijn, wanneer men naar het toilet mag gaan. Je zult lachen maar dat alles is in een schuilplaats niet zo gemakkelijk. Wij mogen overdag niet zo'n drukte maken, dat ze ons beneden horen en als een extra persoon, zoals bijvoorbeeld de werkster, er is moeten wij ons allen ook extra in acht nemen. Ik legde Dussel dit alles mooi uit, maar één ding verbaasde me daarbij en wel, dat hij zo erg traag van begrip is, alles vraagt hij dubbel en onthoudt het dan nog niet. Misschien gaat dat wel over, en is hij enkel door de verrassing zo in de war. Overigens gaat het best. Dussel heeft ons veel van de buitenwereld verteld, die wij nu al zo lang missen. Het is droevig wat hij allemaal wist. Talloze vrienden en kennissen zijn weg met een vreselijke bestemming. Avond aan avond tuffen de groene of grijze militaire auto's langs, de Duitsers bellen aan elke deur en vragen of er ook Joden wonen. Zo ja, dan moet de hele familie dadelijk mee, zo niet, dan gaan ze weer verder. Niemand kan zich aan zijn lot onttrekken als hij niet onderduikt. Zij gaan ook dikwijls rond met lijsten en bellen alleen daar, waar ze weten dat ze een rijke buit zullen binnenhalen. Losgeld wordt er vaak betaald, per hoofd zoveel. Het lijkt wel op de slavenjacht, zoals ze die vroeger hielden. Maar het is heus geen mop, daarvoor is het veel te dramatisch. Ik zie vaak 's avonds in het donker rijen goede, onschuldige mensen lopen met huilende kinderen, steeds maar lopen, gecommandeerd door zo'n paar kerels, geslagen en gepijnigd, tot ze haast neervallen. Niemand wordt ontzien, ouden van dagen, baby's, zwangere vrouwen, zieken, alles, alles gaat mee in de tocht naar de dood.

Hoe goed hebben we het hier, hoe goed en rustig.

We hoefden ons van al deze ellende niets aan te trekken, als we ons maar niet zo bang maakten om allen, die ons zo dierbaar waren en die we niet meer kunnen helpen.

Slecht voel ik me, dat ik in een warm bed lig, terwijl mijn liefste vriendinnen ergens buiten neergegooid of neergevallen zijn. Ik word zelf bang als ik aan allen denk met wie ik me altijd zo innig verbonden voelde en die nu overgeleverd zijn aan de handen van de wreedste beulen die er bestaan.

En dat alles, omdat ze Joden zijn!

JE ANNE

2. Vrij associatie bij de persoon Anne Frank:

Elk kind heeft een gelinieerd vel papier.

Opdracht:

Nu gaan we een oefening doen om op ideeën te komen voor het schrijven straks.

Net als bij het maken van een woordweb mag je alles opschrijven wat je te binnen schiet; dit blad is voor jezelf, je hoeft het aan niemand te laten lezen.

Zo dadelijk, als ik 'ja' zeg, schrijf je aan het begin van de eerste regel: Beste Anne, en daarna schrijf je meteen door, schrijf alles op wat je te binnen schiet. Schrijf alles op wat je Anne Frank zou willen zeggen, vragen, vertellen.

Je mag stoppen als je een regel vol hebt, maar je mag ook drie of meer regels achter elkaar volschrijven. Belangrijk: dit is een kladje. Je hoeft nu dus even nog niet te letten op spelling, mooie zinnen maken, etc. Denk alleen aan Anne en wat je haar zou willen zeggen. Stop zodra je even stilvalt.

Meteen daarna schrijf je op een nieuwe regel opnieuw: Beste Anne, meteen daarna schrijf je weer door.

Zodra je weer even stilvalt, begin je wéér op een nieuwe regel, wéér met: Beste Anne, en je schrijft weer op wat je te binnen schiet.

Zo blijf je doorgaan tot je minstens een flink stuk van je blad hebt volgeschreven.

Opdracht:

lees alle wat nu op je papier staat nog eens door. Onderstreep woorden of zinnen die je belangrijk vindt.

3. Opdracht:

Schrijf een brief aan Anne Frank. Je mag over alles schrijven wat je wilt, zolang het maar een brief aan haar is.

Gebruik je blad met 'Beste Anne - zinnen' om te bedenken waar je over schrijven wilt.

Maar je mag er ook al schrijvende nog andere dingen bij bedenken!

4. Afronding

In de loop van de week worden de brieven voorgelezen, steeds een paar.

Het is leuk om even met elkaar te praten over verschillen en overeenkomsten tussen de brieven. Ook nu kan de leerkracht wijzen op goed gekozen woorden, een mooie zin.